

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Виолета Людмилава Мутафчиева*
Университет за национално и световно стопанство
Катедра “Икономика на транспорта и енергетиката”
Научна специалност „Икономика и управление (Икономика на транспорта)”

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор”** в област на висшето образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8.Икономика, научна специалност „Икономика и управление (Икономика на транспорта)”*

Автор на дисертационния труд: *Деница Благовескова Михайлова*

Тема на дисертационния труд: *„Възможности за увеличаване на екологичната ефективност на транспорта чрез по-широкото използване на биогорива”*

Научен ръководител: *доц. д-р Ташко Минков*

Основание за представяне на рецензията е участието ми в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 279/ 06.02. 2020 г. на Ректора на УНСС, Заповед № 565/09.03.2021 г. на Зам.-ректора на УНСС, решение на КС на катедра „Икономика на транспорта и енергетиката“ /Протокол № 008/19.02.2021 г./ и решение на Факултетния съвет на факултет „Икономика на инфраструктурата“ /Протокол № 14/ 02.03.2021 г./ при УНСС.

1. Информация за дисертанта

Деница Михайлова е родена през 1993 г. През периода 2012 -2016 г. е била студент в специалност “Аграрен бизнес“ . Вследствие на успешно

положените изпити и дипломиране през 2016 г. е придобила ОКС “Бакалавър” в същата специалност. През 2017 г. се е обучавала в магистърска програма по “Икономика на транспорта” и е получила ОКС “Магистър”.

От 2018 г. Деница Михайлова е редовен докторант към катедра “Икономика на транспорта и енергетиката”, факултет „Икономика на инфраструктурата“ при УНСС, в професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление /Транспорт/“. Обучението е осъществено съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 865 / 21.03.2018 г.

Следва да се отбележи, че докторант Деница Михайлова притежава и други образователно-квалификационни степени. През периода 2019 – 2020 г. тя се е обучавала в магистърска програма по “Философия за средните училища” към СУ “Кл. Охридски” и е специализирала “Педагогика” в Института за следдипломна квалификация при УНСС. От 2020 г. до 2021 г. се е обучавала в магистърска програма “Учител по география в средното училище” към СУ “Кл. Охридски“. Владее английски, руски и немски език.

Индивидуалният план на докторант Михайлова е приет съобразно нормативните изисквания. Това е потвърдено от решенията на Катедрения съвет на катедра „Икономика на транспорта и енергетиката“ и Факултетния съвет към факултет „Икономика на инфраструктурата“. Направени са периодични атестации относно нейната дейност, като са приложени конкретни положителни оценки от научния ѝ ръководител..

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Предлаганият за рецензиране дисертационен труд е в обем от 206 страници. Състои се от увод, изложение от три глави и заключение. Направен е списък на използваната литература, който включва 67 източника на български и 26 на английски език. В основния текст са илюстрирани 59 таблици и 53 фигури.

Темата на дисертационния труд е особено актуална поради факта, че търсенето на горива е национален проблем, тъй като традиционните източници са ограничени. Това поставя въпроса как те могат да бъдат заменени с биогоривата в бъдеще и дали по този начин може да се постигне оптимално решение на възникналия проблем. От друга страна, състоянието на разглеждания научен проблем е изключително актуално, тъй като енергийните ресурси са основа за бъдещото развитие на

националната икономика и замяната на традиционните ресурси с алтернативни би трябвало да гарантира екологичната ефективност на транспорта.

Дисертационният труд е добре структуриран, като е спазена необходимата логическа връзка между отделните глави. В увода са формулирани целта, задачите, обекта и предмета на изследването.

Основната цел на изследването е да се разгледат възможностите за по-широко внедряване на биогорива с оглед повишаване на екологичната ефективност на транспорта. Във връзка с това са поставени конкретни изследователски задачи, а именно:

- да се разгледат обстойно всички автори, школи и документи, които отразяват проблема и да се обогатят определенията за „устойчиво развитие“, и „екологична ефективност“;

- да се направи критичен анализ на ограничеността на националните ресурси и екологичните проблеми, както и да се систематизират различните аспекти на вредно въздействие на традиционните горива;

- да се изведат релации и да се подложат на регресионен анализ;

- да се изясни мястото на биогоривата като възможност за замяна на традиционните източници на гориво и да се предложат мерки на национално и местно ниво за тяхното по-широко внедряване в практика;

- да се разработи и предложи модел за кооперации за биогорива, в който да участват всички заинтересовани страни и да се създадат варианти за тяхното управление;

- да се предложи формула, по която да се субсидират биогорива.

Определена е тезата на дисертационния труд, която следва да бъде доказана от автора, а именно – внедряването на алтернативни горива ще доведе до повишаване на екологичната ефективност на транспорта.

Използвани са конкретни изследователски методи и са заложили определени ограничения на изследването.

Последователно в изложението са разгледани теоретични постановки в областта на развитието на идеята за внедряване на биогорива в транспорта. Специално внимание е отделено на енергийната и транспортната политика на Р България, в която са засегнати възможностите за използването на биогоривата като ресурс за осъществяването на транспортна дейност. Направен е обстоен анализ на състоянието на традиционните горива, използвани в националното стопанство при съвременните условия. Важно значение за постигане целта на изследването в дисертационния труд има разработването и предлагането на конкретни решения за по-широкото внедряване на биогоривата в транспорта.

В заключението е направено обобщение на изследването в дисертационния труд, като са направени конкретни изводи и препоръки

Налице е определена взаимовръзка между темата, предмета, обекта, целта и хипотезата в дисертационния труд. Това се обуславя от факта, че в темата са заложили предмета и обекта, от които произтича така формулираната цел, насочена към доказване на хипотезата.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Основните научни и научно-приложни резултати, постигнати в изследването, могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Направена е подробна характеристика на развитието на идеята за внедряване на биогорива при осъществяването на транспортната дейност.
- Проведен е обстоен анализ на влиянието на традиционните горива в националната икономика, както и на причините за замяната им с алтернативни, с оглед повишаването на екологичната ефективност на транспорта.
- Разкрити са конкретни възможности за внедряване на биогоривата в отделните видове транспорт, преди всичко в автомобилния и водния транспорт.

Посочените научни и научно-приложни резултати са реализирани чрез прилагането на конкретен статистико-математически апарат. За постигането на целта и решаването на конкретните изследователски задачи докторант Михайлова е използвала методите на анализ и синтез, систематичния метод, метода на абстракцията, както и статистическия подход, в който са приложени методите на корелация и регресия.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В дисертационния труд са налице са редица научни и научно-приложни приноси, които могат да бъдат обобщени по следния начин:

А. Научно – теоретични приноси

- Доразвити са основни теоретични постановки в изследваната област. По-конкретно могат да бъдат посочени понятията “устойчиво развитие” и „екологична ефективност“, прецизирани на основата на вече съществуващи определения.
- Проведен е критичен анализ на ограничеността на националните ресурси, както и на екологичните проблеми на национално

и световно ниво. Въз основа на това са систематизирани различните аспекти на вредно въздействие на традиционните горива при тяхното добиване и последващо използване в транспорта.

- Изведени са релации, които са подложени на регресионен анализ на основата на изследваните екологичните проблеми
- Определено и пояснено е мястото на биогоривата като възможност за националната ни икономика и на базата на релации е доказана тяхната екологична ефективност.

Б. Научно-приложни приноси

- Предложени са мерки на национално и местно ниво за реализация на политиката за по-широко внедряване на биогоривата. По този начин ще бъдат отчетени ефектите върху околната среда в тяхното количествено измерение.
- Обосновани са причините и възможностите за внедряване на биогорива в автомобилния и водния транспорт на базата на проведени регресионни анализи.
- Разработен е модел за създаване на кооперации за биогорива, който има два варианта за управление с цел постигане на тяхното устойчиво развитие на пазара. Моделът е представен под формата на гъомбъоц с цел да се открият стабилните и нестабилните фактори.
- Предложена е конкретна формула за субсидиране на кооперации за биогорива.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

За участието си в конкурса докторант Михайлова представя една научна студия, четири научни статии и два доклада от научни конференции. Това показва нейната висока публикационна активност, стимулирана от изследователските ѝ интереси в разглежданата област. По-конкретно те могат да бъдат посочени според месеца и годината на издаването им в следния ред:

1. Доклад на тема: „ **Анализ на екологичните проблеми на Столична община и използването на биогорива като предложение за тяхното решаване** “, стр. 174-186, Издателски комплекс-УНСС, ISBN 978-619-232-271-7

2. Доклад на тема „ **Анализ на външните ползи от внедряването на биогорива**“, Осма международна научна конференция за студенти и докторанти „Инфраструктура, бизнес и комуникации“, 16.04.2019. , ISBN: 978-619-232-186-4

3. Статия на тема „**Биогоривата като възможност и перспектива пред националното ни стопанство**“ стр. 33-36, сп. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310-2265

4. Статия на тема „**Анализ на състоянието на вноса и износа на природен газ и биогорива в България**“, стр. 27-30, сп. Геология и минерални ресурси ISSN 1310-2265

5. Статия на тема „**Република България между зависимостта от традиционните горива и внедряване на алтернативни**“, стр. 43-48, сп. Ново знание, бр. 1, януари-март 2020, ISSN 2367-4598 (Online), ISSN 1314-5703 (Print)

6. Студия на тема „**Внедряването на биогоривата през призмата на енергийната зависимост и продоволствената сигурност**“, стр. 111-131, сп. Ново знание, бр. юни 2020, ISSN 2367-4598 (Online), ISSN 1314-5703 (Print)

7. Статия на тема „**Субсидиране на предприятия, произвеждащи биогорива за транспорта**“, стр. 36-41, сп. Геология и минерални ресурси, ISSN 1310

Считам, че публикациите са пряко свързани с темата на дисертационния труд. В тях са засегнати актуални проблеми, свързани с разкриването на възможности за повишаване на екологичната ефективност на транспорта чрез по-широкото използване на биогорива.

6. Оценка на автореферата

В автореферата адекватно е отразена актуалността на разглежданите проблеми във връзка с темата на дисертационния труд. Конкретно са изяснени обекта, предмета и обхвата на изследването, както и основната цел и задачи, които си поставя докторант Деница Михайлова при разработването на дисертационния труд. Определени са изследователската теза, методите на проучване и ограниченията при изследването.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

При защитата на дисертационния труд следва да се вземат под внимание следните бележки и препоръки:

- Необходимо е по-конкретно да се разгледат възможностите за създаване на кооперации с цел по-широкото използване на биогорива в автомобилния транспорт при сегашните условия в България.

Въпреки направената препоръка считам, че е налице важно, актуално и обстойно изследване на възможностите за увеличаване екологичната ефективност на транспорта чрез по-широкото използване на биогорива. Това е особено необходимо във връзка с разработването и

прилагането на конкретни мерки за постигане на устойчиво развитие на транспортния сектор при съвременните условия.

8. Заключение

Вследствие на обстояния анализ изразявам положителното си решение относно представения за защита дисертационен труд. По мое мнение той е разработен на високо научно ниво и отговаря на критериите на Закона за развитие на академичния състав в Република България, както и на Правилника за провеждането на конкурси за придобиването на научни степени и академични длъжности на УНСС. Във връзка с това предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен **“доктор”** на Деница Благовескова Михайлова в професионално направление 3.8. “Икономика“, научна специалност “Икономика и управление /транспорт/“.

София, 7.04.2021 г.

Рецензент:

/проф. д-р Виолета Мутафчиева/

-